

Gustav Ludvig Wad.

Knap otte Dage efter at være blevet udnævnt til Æresmedlem af »Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie« er fhv. Landsarkivar G. L. W a d a f g a a e t ved Døden d. 28de September 1929. Saavel vort Samfund som dansk historisk Forskning i Almindelighed har ved hans Bortgang lidt et tungt Tab.

Gustav Ludvig Wad blev født d. 28de August 1854 i Seden, hvor hans Fader Matthias Wad, en bekendt Gejstlig, den Gang var Sognepræst. Sin Skoleuddannelse modtog han paa Herlufsholm, hvorfra han 1872 blev Student. Opvæksten paa dette minderrige Sted har uden Tvivl i høj Grad bidraget til at udvikle hans medfødte historiske Sans, og det er næppe noget Tilfælde, at hans første litterære Arbejder kom til at angaa netop denne gamle Stiftelse. Efter endt Studenterexamen gav han sig til at studere Statsvidenskab og førtes tidlig ind i akademiske Kredse derved, at han allerede 1873 blev Alumnus paa Ehlers' Kollegium, hvor han sluttede Venskab for hele Livet med den senere Rigsarkivar V. A. Secher. Sit Embedsstudium fuldførte Wad 1877 og traadte næste Aar ind i Postvæsenet, først som Assistent i Postinspektoratet for Østifterne, dernæst fra 1879 i Overbestyrelsen for Post-

og Telegrafvæsenet, blev 1881 Sekretær hos Overpostmesteren og 1889 Fuldmægtig. Da han tillige i disse Aar havde gjort sig bekendt som en dygtig historisk Forsker, aabnede dette ham Vejen til 1893 at blive Provinsarkivar (fra 1907 Landsarkivar) for Provins(Lands)arkivet i Odense, hvilken Stilling han beklædte, indtil han i 1924 trak sig tilbage for i nogle Aar at nyde et otium cum dignitate. Som Anerkendelse for sin Virksomhed som Embedsmand og Historiker havde han 1908 modtaget Dannebrogordenens Ridderkors og 1918 dens Sølvkors, ligesom han i 1908 var blevet optaget som Medlem i Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprøg.

Som Arkivmand har Wad indlagt sig betydelige Fortjenester. I sin Egenskab af den første Landsarkivar for Fyen tilkom den vanskelige Opgave ham at føre Arkivloven af 1889 ud i Livet for det fynske Omraade. Gennem sin lange Embedstid lykkedes det ham af Arkivafleveringernes Kaos at skabe et organisk Hele og selv at vinde et saa indtrængende Kendskab til sit Arkivs Bestanddele, at han kunde være baade Administrationen og de mange enkelte, der søgte hans Hjælp, en kyndig og sikker Vejleder i deres Undersøgelser. En særlig Fortjeneste erhvervede han sig, fordi han ved private Forhandlinger forstod at faa talrige ikke-afleveringspligtige Arkivalier overført til Landsarkivet som Deposita eller Gaver. Paa denne Maade fik han Held til navnlig fra Herregaardene at redde adskillige Arkivalier fra truende Undergang.

Ikke mindre Betydning tilkommer der Wad som historisk Forsker og Forfatter. Tidlig fik han ved C. F. Wegeners Velvilje Adgang til at anstille Undersøgelser i Gehejmearkivet, og efter sammen med A. Leth 1875 at have udgivet første Bind af »Meddelelser om Dimitterede fra Herlufsholm« udkom 1878 hans første selvstændige Arbejde »Meddelelser om Rektorerne paa Herlufsholm fra Skolens Stiftelse 1565 til 1878«, der straks vandt de sagkyndiges Anerkendelse som et for en saa ung Mand ualmindelig modent og dygtigt Arbejde, og som i sig selv besidder en saadan Fylde af værdifulde Egenskaber, at det den Dag i Dag atter og atter kan raadspørges med Udbytte. Siden fulgte en Del Afhandlinger — ikke mindst i »Personalhistorisk Tidsskrift« — især om den tidlige Enevældes Mænd og 1893 den monumentale, af C. F. Bricka paa-begyndte Udgave af Herluf Trolles og Birgitte Gjoes Breve, der indeholder et rigt Stof til Belysning af vor ældre Historie. I samme Tidsrum var Wad desuden 1886—93 Redaktør af Hof- og Statskalenderen og 1883—89 af nærværende Tidsskrift. Efter Overflyttelsen til Odense fulgte der i mange Aar en Stilstand i Wads Forfatterskab, kun afbrudt af de talrige Biografier til »Dansk biografisk Lexikon«, og først mod Slutningen af sit Liv udgav

han 1916—24 i fire svære Bind det Værk, der maa betegnes som hans største litterære Bedrift, »Fra Fyens Fortid«. Foruden den interessante Brevveksling mellem Werlauff og Vedel Simonsen rummer denne Samling som Frugten af en Menneskealders Undersøgelser en Mængde værdifulde Studier og Bidrag til Fyens Historie og Topografi fra Reformationstiden indtil Midten af forrige Aarhundrede.

Allerede sit første selvstændige Skrift havde Wad forsynet med Motto'et: »Et raris juvat auribus placere«, og dette Ord kan sættes som Overskrift ogsaa over hans senere Produktion. Til Trods for en klar og tiltrækkende, altid formfuldendt Fremstilling ejer hans Skrifter i al deres saglige Grundighed ikke netop de Egenskaber, der formaar at fængsle et større Publikum, men de vil længe bevare deres Værdi for den historiske Forskning. Ikke mindst paa det personalhistoriske Omraade, der oftere end noget andet skæmmes af dilettantiske Behandlinger, vil Wads Monografier ved deres Nøjagtighed, sikre Viden om det paagældende Emne og strenge historiske Metode kunne staa som Mønstre for Arbejder af lignende Art, fremforalt dog fordi de altid baade hviler paa et nøje Kendskab til Baggrunden for den Person eller de Forhold, der skildres, og selv giver Bidrag til Forstaaelse af den almindelige Udvikling.

Med et fint forstaaende Blik saa Wad tilbage paa Historien, og hans ofte lunerige Skildring af Fortidens Skikkelser og Foreteelser er baaret baade af varm Medfølelse og af Vemod overfor det forgængelige i alle Ting. Ligesom han selv tilhørte en svunden Perodes Kulturtype, saaledes var den stærke Pietet overfor Fortidens Traditioner og Værdier en fremtrædende Ejendommelighed hos ham. Den kunde vel give saavel hans Stil som hans Væsen et Anstrøg af det søgte og snørklede, men den bundede i en dyb Kærlighed til Historien og dens Minder. Derfor kunde han i kraftige Udtryk lade sin Forargelse komme til Orde, naar han saa, at historiske Mindesmærker ødelagdes ved Uforstand eller Hensynsløshed, og det er Udtryk for en ejendommelig Sammenhæng, at den Mand, der allerede i sit første Skrift med Harme talte om den Kræmmeraand, der havde sat sig et monumentum ære perennius ved Skandalen med Hanetaarnet i København, afsluttede sin Forfatterbane ved i et Par Afhandlinger om Vandalismen i Fyen at give flere Bidrag til Belysning af det samme triste Emne.

Allerede Wads Skrifter afspejler klart hans særprægede, gennemkultiverede Personlighed, men endnu tydeligere traadte den en i Møde ved personligt Samvær. Han kunde for en overfladisk Betragtning synes blot at være en kølig Aandsaristokrat, der repræsen-

terede en stivnet Konservatisme, men i Virkeligheden var han i sit Forhold til Mennesker uden al Personsanseelse. Til Trods for, at hans Domme ofte var prægede af den største Skarphed og Satire især overfor litterære Arbejder og Retninger, som han ikke uden Grund ansaa for Vidnesbyrd om »Uvidenhed og Dilettantisme«, var han altid rede til at vise Hjælpsomhed og Imødekommenhed overfor enhver, der trængte til hans Bistand, og alle, der har staaet ham nær, samstemmer i at prise hans noble og trofaste Sindelag.

Fortegnelse over G. L. Wad's litterære Arbejder.

I Erkendelse af, at det bedste Mindesmærke, man kan rejse over en afdød Forfatter, er en Oversigt over hans litterære Arbejder, har Samfundets Bestyrelse anset det for rimeligt at ledsage ovenstaaende Nekrolog med en Fortegnelse over de Artikler, Afhandlinger og særskilt udgivne Skrifter, der foreligger fra G. L. Wads Haand.

Medens det er Udarbejderens Haab, at intet af Betydning i de almindelige Samlinger og Tidsskrifter er undgaaet hans Opmærksomhed, garanteres der ikke for absolut Fuldstændighed for Avisartiklernes Vedkommende. Oplysninger om nogle ikke let tilgængelige Artikler og om nogle Skrifter, der ingen Udgiverbetegnelse bærer, men som er udgivne og delvis forfattede af Wad, er velvilligst meddelt af hans efterladte.

For at faa et fuldstændigt Billede af Wads Forfatterskab maa den her meddelte Fortegnelse tænkes suppleret med de mange Biografer (tilsammen 229 S.), som han har leveret til »Dansk biografisk Lexikon«, men som det anses for uforholdsmæssigt at specificere paa dette Sted. — De anvendte Forkortelser vil næppe frembyde nogen Vanskelighed for Forstaaelsen. Blot skal det bemærkes, at P. T. betyder »Personalhistorisk Tidsskrift«.

Anmeldelse af: Fr. Olsen, Det danske Postvæsen, dets Historie og Personer indtil dets Overtagelse af Staten 1711. (Historisk Tidsskrift 6. R. II, 119—37).

Elers' Collegiums Tohundred-Aars Jubilæum. (Berl. Tid. 19. Juni 1891 Aften. S. 2 Sp. 1—4).

Meddelelser om Rektorerne paa Herlufsholm fra Skolens Stiftelse 1565 til 1878. Næstved 1878. (240 S.).

(Sammen med A. Leth), Meddelelser om Dimmitterede fra Herlufsholm fra Skolens Stiftelse 1565 til 1875. Næstved 1875. (308 + 13 S.).

Meddelelser om Dimmitterede fra Herlufsholm. Andet Bind. Tilføjelser og Fortsættelse indtil 1886. Næstved 1882—87. (320 + 102 S.).

Herlufsholms to ældste Inventarier, med nogle indledende Bemærkninger om Skolen paa Christian IV.s Tid. (Indbydelsesskrift til de offentlige Afgang- og Aarsprøver i Herlufsholms lærde Skole i Juli 1880 S. 3—62).

- drag til Korsør og Taarnborg Præstekalds Historie. (Kirkehist. Saml. 3. R. V, 353—92).
- Rettelser og Tilføjelser til »Bidrag til Korsør og Taarnborg Præstekalds Historie. (Kirkehist. Saml. 3. R. V, 797—800).
- Mindeblade om Næsbyholm, samlede i Anledning af 300-Aaret efter Hovedbygningens Opførelse 1585. Kbhvn. 1885. (61 S.).
- Anmeldelse af: J. B. Løffler, Gravstenene i Roskilde Kjøbstad. Kbhvn. 1885. (Dagbladet 7. Marts 1886. S. 1 Sp. 5—7).
- Mindeskrift i Anledning af Halvandetthundredaars-Dagen for Oprettelsen af det adelige Stift Vallø 14. Maj 1738—14. Maj 1888. Kbhvn. 1888. (XXXIV + 285 S.).
- Vallø Stifts Jubilæum. 14de Mai 1738—14de Mai 1888. (Berl. Tid. 12. Maj 1888 Aften. S. 1 Sp. 2—3).
- Fra Fyens Fortid. Samlinger og Studier. I—IV. Kbhvn. 1916—24.
- Træk af Vandalismen i Fyen. (Festskrift til Kristian Erslev den 28. Decbr. 1927 fra danske Historikere S. 467—82).
- Træk af Vandalismen i Fyen. (Aarbog for Historisk Samfund for Odense og Assens Amter IV, 359—76).
- (Sammen med Holger Hansen), Odense kongelig privilegerede borgerlige Skyttelav 1704—1904. Odense 1904. (122 S.).

-
- Anmeldelse af: Danmarks Adels Aarbog. 1884. (Nationaltid. 5. Jan. 1884 Aften. S. 1 Sp. 1—S. 2 Sp. 1—6).
- Anmeldelse af: Danmarks Adels Aarbog. 1885. (Nationaltid. 4. Decbr. 1884 Aften. S. 2 Sp. 1—3).
- Anmeldelse af: Danmarks Adels Aarbog. 1886. (Nationaltid. 5. Jan. 1886 Morgen. Tillæg S. 1 Sp. 3—5).
- Anmeldelse af: Danmarks Adels Aarbog. 1889. (Nationaltid. 20. Febr. 1889 Morgen. Tillæg S. 2 Sp. 1—3).
- Anmeldelse af: Danmarks Adels Aarbog. 1890. (Nationaltid. 1. Febr. 1890 Aften. S. 1 Sp. 1—2).
- Anmeldelse af: C. F. Bricka og S. M. Gjellerup, Den danske Adel i det 16de og 17de Aarhundrede. (Fædrelandet 1875 Nr. 247).
- Suppliker fra det syttende og attende Aarhundrede. (P. T. VI, 136—50).
- Indskrifter paa Ligkisteplader. (P. T. 2. R. IV, 251—64).
- Tvende Testamenter. (P. T. IV, 125—31).
- To Begravelsesbreve. (P. T. V, 315—7).
- Den heraldiske Udstilling i Berlin. (Berl. Tid. 16. Sept. 1882 Aften. S. 1 Sp. 1—S. 2 Sp. 1).
- Fortegnelse over Danske og Norske, som ere immatriculerede ved Leydens Universitet fra Aar 1675 til 1800. (P. T. V, 41—61).
- Danske Adelsmænd, der have studeret ved Universitetet i Tübingen 1563—1620. (P. T. V, 311—3).
- Det Kongelige Ridderlige Academis Matrikel. (P. T. 2. R. I, 53—67. 203—16).

-
- To Ansøgninger fra Søren Abildgaard. (P. T. 2. R. I, 148—52).
- Om Hans Christian Andersens Slægt. (P. T. 4. R. V, 189—204).
- Om Hans Christian Andersens Slægt. Odense 1905. (21 S.). [Forøget Udgave af Afhandlingen af samme Indhold i P. T. 4. R. V.]

- Bidrag til Landsdommer Gustav Ludvig Badens Biographi. (P. T. 5. R. II, 109—33).
- Fortegnelse over Gjæsterne ved Niels Banners Bryllup. (P. T. V, 313—5).
- Ligtale over Cancelliraad Niels Benzon til Haunø. (P. T. 2. R. I, 277—90).
- Uddrag af Biskop Jens Bircherods Dagbøger for Aarene 1688—1691. (P. T. IV, 290—7).
- Om Mag. Laurits Jensen Bording. (P. T. 2. R. II, 85—94).
- Sognepræst i Gimlinge Ebbe Jensen Bruns Autobiographi. (Kirkehist. Saml. 3. R. II, 689—702).
- Johan Bülow's Ungdoms-Forelskelser. (Nationaltid. 30. April 1929 Aften. Kronik).
- Bidrag til Etatsraad Jørgen Elers' Biographi. (P. T. 2. R. III, 218—36).
- Etatsraad Jørgen Elers og Elers' Collegium. I Anledning af To-hundred-Aars-Jubilæet den 29. November 1891. Kbhvn. 1891. (31 S.).
- Et Brev fra [N. F. S.] Grundtvig. (Vor Fortid III, 12—14).
- Af Justitsraad Jacob Gudes Optegnelser. (P. T. 2. R. II, 105—45. 180—201).
- Af Christian Gyldenkrones Rejsebog. (P. T. 2. R. II, 101—4).
- [Om Anna Maria de Hansen.] (P. T. 2. R. I, 239).
- Peter Hasses og Maren Arctanders Bryllup. (P. T. V, 318—9).
- Holbergs Slægt. (Dagbladet 3. Decbr. 1884. S. 1 Sp. 6—7).
- Et Brev fra Ludvig Holberg. (Fra Arkiv og Museum II, 233—42).
- En Anekdote om Holberg. (Dagbladet 11. Maj 1884. S. 1 Sp. 1).
- Et Brev fra Ove Høegh-Guldberg. (P. T. V, 169—75).
- Et Brev fra Thomas Kingo. (P. T. 2. R. I, 152—3).
- [Om Slægten Klaumann.] (P. T. 2. R. I, 237—9).
- Til Familien von Klenow's Stamtavle. (P. T. 2. R. IV, 286—97).
- Til Oplysning om Klokkeren Niels Klim. (Kirkehist. Saml. 3. R. III, 209).
- Om Eggert Christoffer Knuth og Søster Lerche. Et Mindeskrift i Anledning af den 10. October 1681 og 1881. Kbhvn. 1881. (XXX + 197 S.).
- Tre Breve fra Baron Frederik Krag. (P. T. 2. R. II, 79—82).
- Albert Leth. (Til Minde om Albert Leth, Kbhvn. 1884, S. 5—21).
- Fra Jenny Linds første Besøg i København. (Nationaltid. 17. Novbr. 1927 Aften. Kronik).
- Bolle Luxdorph. Et biographisk Omrids. (P. T. I, 37—53).
- Et Brev fra Envoyé Bolle Luxdorph til Storcantsler Reventlow. (P. T. V, 317—8).
- En Embedsbesættelse under Kong Christian VI. [Christian von der Maase]. (P. T. 2. R. IV, 298—300).
- Autobiografiske Optegnelser af E. Mau. (Kirkehist. Saml. 4. R. VI, 629—707).
- (Sammen med M. Mackeprang), Om den hidtil som Kirsten Munks betegnede Kiste i Odense St. Knuds Kirke. (Fra Arkiv og Museum II, 500—12).
- Om Kjøbmand Rasmus Møller i Nyborg. (P. T. 4. R. II, 159—69).
- Nogle Bemærkninger om Niels Nelausen. (P. T. II, 296—303).
- [Om Tøjhusskriver Jacob Nielsen.] (P. T. 2. R. II, 237—8. 303).

- Til Minde om Capitain Frederik Julius d'Origny, Toldforvalter i Korsør, Ridder af Dannebrog. Kbhvn. 1888. (32 S.).
- Frederik Julius d'Orignys Dagbog over Begivenhederne under de spanske Troppers Ophold i og ved Roskilde 1808. (Fra Arkiv og Museum II, 22—41).
- Breve fra Numismatikeren Christian Ramus paa hans Udenlandsreise 1789—1793. (Museum 1896 I, 141—93. 249—79).
- Breve fra Greve Christian Rantzau til Hans Gram. (Danske Magazin 6. R. V, 199—328).
- Hans Hansen Rosencreutz. (P. T. 4. R. II, 131—40).
- Povel Nielsen Rosenpalm. (P. T. I, 260—77).
- Hr. Laurits Axelsøns Ligprædiken over Fru Kirsten Rosenørn. (P. T. 2. R. I, 231—6).
- V. A. Secher. (Historisk Tidsskrift 9. R. I, 227—9).
- Conferentsraad Hans Simonsen til Erholm. Med nogle Optegnelser om denne Gaards Ejere efter 1664. (P. T. III, 97—116).
- En gammel Stambog [for Hans Jacobsen Sperling]. (P. T. V, 249—54).
- Et Impromptu af Ambrosius Stub. (Dagbladet 2. Marts 1884. S. 2 Sp. 1—2).
- Tordenskjold og Abraham Lehn. (P. T. 8. R. IV, 97—102).
- Breve til og fra Herluf Trolle og Birgitte Gjøe. I-II. Kbhvn. 1893.
- Til Minde om Pastor Matthias Wad, Sognepræst til Korsør og Taarnborg, Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd. Kbhvn. 1897. (80 S.). [Heri af G. L. W. S. 17—56].
- Til Minde om Sophie Wad født d'Origny. Kbhvn. 1916. (8 S.).
- Fortegnelse over en Del af Jomfru Anna Wind von der Kuhlas Løse. (P. T. IV, 215—19).

Bjørn Kornerup.
